

Csánics gegn Ungverjalandi

Dómur frá 20. janúar 2009

Mál nr. 12188/06

10. gr. Tjáningarfrelsi

Meiðyrði. Gildisdómar. Staðreyndir. Umræða um almannahagsmuni.

1. Málsvik

Kærandi, Sándor Csánics, er formaður verkalýðsfélags flutnings- og öryggisgæslustarfsmanna. Hann var sjálfur starfsmaður í öryggisfyrirtækinu G. Sem formaður verkalýðsfélagsins var hann í stöðugum deilum við fyrirtækið. Árið 1998 var honum sagt upp en uppsögnin var lýst ólögmat af dómstólum árið 2000. Kærandi hélt því fram að fyrirtækið G hefði ekki heimilað honum að koma á starfsstöð þess, jafnvel þó hann væri að sinna erindum verkalýðsfélagsins. Árið 1999 höfðaði kærandi einkamál gegn forstjóra G, S.K., fyrir að hafa sagt á fundi fyrirtækisins að kærandi hefði haldið hlífiskildi yfir afbrotamönnum sem hefðu starfað í fyrirtækinu. S.K. var dæmdur fyrir meiðyrði og var sektaður um ca. 550 evrur.

Í júní 2002 var verkalýðsfélagið í viðræðum við fyrirtækið D sem stóð til að selja til G. Starfsmenn í fyrirtækinu D báðu verkalýðsfélagið um að mótmæla sölunni. Var mótmælt fyrir utan þinghúsið og veitti kærandi ýmsum fjölmiðlum viðtöl. Í viðtali við eitt blað kom m.a. fram að fyrirtækið G traðkaði á stjórnarskrár- og verkalýðsréttindum starfsfólks og að starfsmenn D ættu ekki að þurfa að starfa fyrir G þar sem þeir væru kallaðir afbrotamenn. Í kjölfarið eða 17. janúar 2003 höfðaði S.K. mál gegn kæranda. Dómstóll vísaði málinu frá þar sem S.K. væri ekki auðkenndur í greininni. S.K. kærði úrskurðinn. Áfrýjunardómstóll féllst á að S.K. væri auðkenndur í greininni. Kærandi var dæmdur hinn 24. nóvember 2004 fyrir meiðyrði gegn S.K. Var hann dæmdur til að leiðrétta ummæli sín. Þá var honum gert að greiða málskostnað S.K., um 300 evrur. Í dóminum kom fram að ummæli kæranda hefðu verið sett fram sem staðreyndir en ekki gildisdómar. Þó að fjöldi málaferla stæði yfir gegn fyrirtækinu gæti það ekki réttlætt ummælin. Dómstóllinn féllst ekki á að hlýða á vitnisburð til að staðreyna sannleiksgildi ummælanna. Áfrýjunardómstóll staðfesti þessa niðurstöðu. Þar var tekið fram að ummæli kæranda væru gildisdómar byggðir á staðreyndarlegum grunni, en ummælin væru sett fram á ólögmatan hátt þar sem hann hefði tjáð skoðanir sínar á rættinn, móðgandi og óvæginn hátt. Kærandi áfrýjaði til hæstaréttar. Sú áfrýjun bar ekki árangur. Var tekið fram að ummæli hans hefðu verið rættin, móðgandi og óvæginn og hefði hann því brotið gegn S.K. jafnvel þó þau fælu að hluta í sér gildisdóm.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólum

Kæran

Kærandi hélt því fram að ríkið hefði brotið gegn 10. gr. sáttmálans með því að dæma hann fyrir meiðyrði.

Niðurstaða

Um 10. gr.: Óumdeilt var að tjáningarfrelsi kæranda hefði verið skert. Takmörkunin hefði byggst á lögum sem stefndu að lögmætu markmiði. Álitaefnið lyti að því hvort hún hefði verið nauðsynleg í lýðræðisþjóðfélagi. Dómstóllinn tók fram að kærandi hefði haldið því fram að S.K. hefði stöðugt brotið á stjórnarskrár- og verkalýðsréttindum og þá sérstaklega með því að kalla starfsmennina, þar á meðal kæranda sjálfan, afbrotamenn. Dómstóllinn taldi að ungverskir dómstólar hefðu litið á ummælin sem staðreyndir fremur en gildisdóma sem vörðuðu starf S.K. Hefðu ungverskir dómstólar talið að ummæli kæranda hefðu verið svo harkaleg og ýkjukennð að þau teldust hafa brotið á rétti S.K. óháð því hvort þau væru sönn eður ei. Dómstóllinn taldi að í málinu reyndi á tvenn ummæli sem væru samofin. Hin fyrri væru þau að fyrirtækið G traðkaði á mannréttindum starfsmanna sinna með ómannúðlegu framferði yfirmanna þess. Dómstóllinn taldi að ummælin væru gildisdómur sem varðaði G almennt séð. Seinni ummælin væru að fyrirtækið liti á kæranda og samstarfsmenn hans sem afbrotamenn. Dómstóllinn taldi að þessi ummæli væru í grunninn yfirlýsing um staðreyndir. Slík

ummæli væri að einhverju leyti hægt að sanna. Í því ljósi taldi dómstóllinn eftirtektarvert að ungverskir dómstólar hefðu litið á ummæli kæranda sem harkaleg og móðgandi og ekki gefið honum færi á að færa sannanir fyrir sannleiksgildi þeirra. Í desember 2003 hefði S.K. verið sakfelldur fyrir ærumeiðingar með því að hafa haldið því fram að kærandi styddi afbrotamenn, ráðningu hans hefði verið lokið með ólögætum hætti og ennfremur hefði hann átt í vandkvæðum með að koma á starfsstöð fyrirtækisins jafnvel þó hann væri að sinna erindum verkalýðsfélagsins. Þá var ekki deilt um að fleiri málaferli stóðu yfir gegn fyrirtækinu G. Dómstóllinn taldi því að ummæli kæranda væru vel ígrunduð eða a.m.k. sett fram í góðri trú, sem fullnægðu lágmarkskröfum sem gerðar væru til þeirra sem tækju þátt í opinberri umræðu. Dómstóllinn leit í þessu efni til þess fjölda starfsmanna sem málið varðaði og að deilan lyti að málefni sem snerti almenning þar sem lítið svigrúm væri til að takmarka tjáningarfrelsi. Af því leiddi að dómstólar hefðu átt að gefa honum færi á að færa sönnur á staðhæfingar sínar. Það væri andstætt þeirri hugmynd sem 10. gr. sáttmálans byggðist á að heimila takmarkanir aðeins vegna þess hvernig þær væru settar fram. Almennu séð ætti að vera hægt að setja fram sannar staðhæfingar og þá skipti ekki máli í hvaða tóni þær væru settar fram eða hvort þær hefðu neikvæðar afleiðingar fyrir þann sem ummælin beindust að.

Dómstóllinn féllst á að ásakanir kæranda væru alvarlegar en hins vegar hefðu þær átt sér nægjanlegan grundvöll í staðreyndum og voru settar fram í tengslum við verkalýðsdeilu sem varðaði almenning. Dómstóllinn tók fram að hann væri meðvitaður um að í málum af þessum toga væru menn oft óvægirnir í orðum. Dómstóllinn væri þó þeirrar skoðunar að málið varðaði lykilhagsmuni starfsmanna sem þörfuðust mikillar verndar samkvæmt 10. gr. sáttmálans. Dómstóllinn leit til þess að ummæli kæranda, sem var formaður verkalýðsfélags, hefðu verið sett fram með þeim hætti sem væri algengt á vettvangi verkalýðsdeilna. Dómstóllinn féllst því ekki á að kærandi hefði gengið lengra en honum var heimilt enda myndi önnur niðurstaða leiða til óeðlilegrar þrengingar á tjáningarfrelsi og ganga nærri skilvirkri starfsemi verkalýðsfélaga. Þó að viðurlögin hefðu verið tiltölulega mild nægði það ekki til að réttlæta inngrípið í tjáningarfrelsi kæranda.

Dómstóllinn komst einróma að þeirri niðurstöðu að 10. gr. sáttmálans hefði verið brotin.

Með vísan til 44. gr. sáttmálans voru kæranda dæmdar 3.000 evrur í miskabætur og 1.000 evrur í málskostnað.